

Bemötande av generaldirektörerna Björn Risingers o Robert Andréns debattartikel i Svenska Dagbladet 2021-01-28. ”Vi inför ny strategi för vindkraftsutbyggnad”

Desperat vindkraftspolitik

Naturvårdsverkets och Energimyndighetens upplägg för femfaldig vindkraftsexploatering saknar demokratisk förankring och uppfyller inte lagstiftningen, enligt

- **Kap 2, §2-9 Miljöbalken**, avseende kunskapskrav, försiktighet och bästa möjliga teknik.
- **Kap 6, §2-3 Miljöbalken**. Miljöbedömningar. (Implementerat EU-direktiv).
- **§ 2 Klimatlagen**. Avseende kriteriet, som fastslår att *”Regeringen ska bedriva ett klimatpolitiskt arbete som - vilar på vetenskaplig grund och baseras på relevanta tekniska, sociala, ekonomiska och miljömässiga överväganden”*.

Två chefstjänstemän kan inte sätta sig över den nationella lagstiftningen och relevanta EU-direktiv eller föregripa den demokratiska processen. Lagstiftningen är helt klar över att man inte kan äventyra landets folkhälsa, miljö och näringsliv utan hänsyn till det nya kunskapsläget, generella krav på försiktighet och bästa möjliga teknik.

Vetenskapliga fakta visar tvärtom att vindkraft påskyndar klimatkrisen och orsakar torra och ohälsa.

Som i ett värsta scenario kan få allvarliga effekter på landets hälso- och socialsystem, klimat, ekosystem och basnäringarna inom lant- och skogsbruk, fiske och turism.

S/MP-regeringens desperata energipolitik tvingar myndigheterna att öppna landet för en historisk exploatering. 95 % av investeringarna görs av internationella finansbolag med billiga EU-fonder i ryggen eller av kinesiskt kärnkraftbolag med strategiskt statligt stöd. 300 m höga vindkraftverk är synliga över 50 km och kommer att spolia medborgarnas landskapsbild, livsutrymme, uppväxtmiljö, naturupplevelser och allemansrättens fördelar. Verken ställs 100 m från naturskydds- och fritidsområden. Rekreation vid fritidsbostäder, upplevelser vid jakt, fiske, badplatser och vandringsleder dränks av störande buller och synintryck.

Regeringen mörklägger verkens extrema emission av infraljud, markvibrationer, AM-ljud och turbulens. Desperat beslut togs i oktober 2020, om att permanenta den skadliga ”praxisen” 40 dBA i ”reviderat” regelverk för vindkraftsbuller.

Trots att

- WHO underkänt dBA som mätvärde för vindkraftsbuller och temporärt rekommenderat 38,5 dBA, då ljudnivåer över detta värde medför ”adverse health effects”.
- WHO uppmanat EU-staterna att utarbeta nya regelverk i samråd med sjukvårdssektorn. (WHO Guidelines for Noise 2018).
- AM-ljud som alstras i turbulensen bakom verken penetrerar bostäder på 3,5 km.
- ohörbart infraljud (tryckvågor) från större anläggningar kan mätas på 90 km.
- tyska specialistläkare sätter hälsogränsen till 60 dBZ eller 10 km för ett enda verk.
- tyska delstaten Bayern sätter gränsen 10*H eller 2-3 km. Varvid det endast återstår 0,5 % av delstatens yta.
- forskaren Stephan Kaula uppmanat tyska regeringen att avbryta utvecklingen för att landet inte ska bebos av en *”trött, irriterad och sjuk befolkning”*.

Direktörernas direktiv till länsstyrelserna att dammsuga landets sista orörda områden intill 800 m från bostäder, är ett direkt övergrepp av de mänskliga rättigheterna för skydd av hälsa, livsutrymme, intrång, förlorad rådighet och privatekonomi. Ända in i bostäder, sovrum och kroppsorgan. Bilden av Markbygdenprojektet med planerade 1000 vindkraftverk, kan liknas vid ett okontrollerat medicinskt experiment.

Vindkraft orsakar torka, vatten- och livsmedelsbrist, insektsskador och skogsdöd.

Landbaserade verk höjer medeltemperaturen lokalt med 0,5-3,5 C, så att daggbildning avbryts när varm luft återförs mot marken. Kinesisk satellitstudie visar dämpad tillväxt upp till 9 km.

EU:s massiva satsning på havsbaserad vindkraft medför mer destruktiv klimatpåverkan inom det kritiska tioårsperspektivet, än motsvarande konsumtion av fossil energi (Keith–Miller). Fuktig havsluft kondenseras och faller som regn i havet. En ökning av de havsbaserade industrianläggningarna från 12 till 300 GW i Nordsjön och utanför de danska och svenska kusterna kan bli katastrofala. Tyska forskare har bekräftat teorierna. Landet upplevde 2020 det tredje torråret i rad. Torka och insektsskador har slagit ut 30 % av landets skogar. Sverige blir inget undantag. SLU har just förklarat att barkborreangreppen sammanhänger med torkan 2018. Svensk handel meddelar att stigande köttpriser orsakats av foderbristen och den stora nödslakten 2018. Avverkning av skog för fundament, vägar och flera nya kraftledningarna från norr, medför förluster av stora produktiva skogsarealer. De industriella anläggningarna fragmenterar landskapet i strid med EU:s skogspolitik och skapar sammanhängande barriärer. Databasen Vindbrukskollen, <https://vbk.lansstyrelsen.se/>, ger redan en skrämmande bild.

Markvibrationer komprimerar torvskikt i våtmarker och skogarnas humusskikt. Syre oxiderar det biologiskt bundna kolet och ökar utsläpp av CO₂, metan och NO₂.

Mikroorganismernas symbios med trädens rötter störs och minskar näringsomsättning, tillväxt och återfångst av CO₂. De indirekt negativa klimataffekterna mörkläggs.

Sverige klarar inte 15 av de 16 nationella miljömålen. Vindkraft raserar målen för God

bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan, Levande skogar, Myllrande våtmarker och Ett

rikt växt- och djurliv. EU-kommissionen hotar att lyfta statens bristande naturskydd till EU-domstolen.

Den diktatoriska ”strategin” står också i konflikt med flera Agenda 2030-mål;

Mål 3. Ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.

Mål 7. Hållbar energi för alla.

En nationell ödesfråga får inte mörkläggas genom dupering, mutor till kommunerna eller indragning av den kommunala vetorätten. Naturvårdsverket har tydligt informerats i Webb-enkäten om det bristande underlaget avseende effekter på hälsa, samhällssystem, klimat, ekosystem, biodiversitet och basnäringarna. Likaså kostnader och klimataffekter för utbyggnad av kraftsystem och energilagring.

Det byråkratiska direktivet måste stoppas av riksdagen. En nationell strategi ska fastställas i en demokratiskt styrd process under ledning av en parlamentarisk delegation och medverkan av oberoende experter och allmänhet.

Ove Björklund

God Livsmiljö Hylte

Ansluten till

Föreningen Svenskt Landskapsskydd

Debattartikel av Björn Risinger, Naturvårdsverket och Robert André, Energimyndigheten.

Svenska Dagbladet 2021-01-28. ”Vi inför ny strategi för vindkraftsutbyggnad”

Bilden är från Markbygden 1101 – Europas största vindkraftspark som ligger utanför Piteå.

Med en ny nationell strategi hoppas vi att utbyggnaden av vindkraft kan ske med förbättrad samsyn, förutsebarhet och rättssäkerhet.

DEBATT ELFÖRSÖRJNING

Det här är en argumenterande text med syfte att påverka. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

Sverige har högt ställda klimatambitioner och mål om en 100 procent förnybar elproduktion till år 2040. För att nå dit krävs en kraftsamling där både myndigheter och andra aktörer bidrar. Det kommer att kräva breda insatser och nytänkande - och myndigheternas goda förmåga att samverka.

Därför har vi, generaldirektörerna för Naturvårdsverket och Energimyndigheten, i dag tagit beslut om en gemensam nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad. Det här initiativet är vårt sätt som myndigheter inom miljö- och energiområdet att bidra till omställningen.

En av många förändringar som sker i dag är elektrifieringen i transport- och industrisektorn, där fossila bränslen nu byts ut mot el. En ökad elektrifiering i dessa sektorer är nödvändig för att vi ska uppnå det svenska målet om inga nettoutsläpp till 2045 men det ökar också behovet av ny elproduktion.

Samtidigt vet vi att närmare 70 procent av vår befintliga kraftproduktion behöver bytas ut eller moderniseras under de närmsta decennierna, framför allt på grund av åldersskäl. Det rör sig om minst 100 TWh el som behöver ersättas till 2040-talet, motsvarande cirka 70 procent av dagens elanvändning. Detta tillsammans med en avreglerad elmarknad där elproducenterna naturligt investerar i den elproduktionsteknik som har lägst kostnader.

Enligt vår bedömning kommer vindkraften att stå för merparten av denna elproduktion. Detta på grund av att Sverige har goda förutsättningar för vindkraft och vindkraftens låga produktionskostnader. I strategin har vi därför utgått från att vi behöver skapa förutsättningar för runt 100 TWh vindkraft till 2040-talet. Hur mycket vindkraft som sedan kommer att byggas bestäms av marknadsaktörerna och av tillståndsgivande myndigheter.

Att ställa om till ett helt förnybart energisystem är inte bara en klimatfråga utan också en fråga om konkurrenskraft, försörjningstrygghet och ökade krav på en trygg och robust elförsörjning, bland annat genom lokal produktion och distribution av el över hela Sverige. Utbyggnaden behöver också ta hänsyn till värdefull natur, hotade arter, människans livsmiljö och en rad andra samhällsintressen. Utbyggnaden ska inte heller ske till för hög kostnad vare sig för samhället eller konsumenterna.

I vår strategi föreslår vi:

- **En utvecklad och sammanhållen planeringsprocess för landbaserad vindkraft.** En viktig fråga för en hållbar vindkraftsutbyggnad är att utbyggnaden fördelas på ett lämpligt sätt över landet, både utifrån ett elförsörjningsperspektiv och med hänsyn till andra markanvändningsintressen. Därför har vi valt att lägga strategins fokus på att utveckla planeringsprocessen för vindkraft. Med utgångspunkt i ett nationellt utbyggnadsbehov har vi därför arbetat fram regionala utbyggnadsbehov utifrån ett antal kriterier som därefter ska analyseras vidare i det regionala arbetet. Vi har tagit fram en regional fördelning av det nationella utbyggnadsbehovet och ett nationellt planeringsunderlag.

Vårt mål har varit att ta fram ett användbart planeringsunderlag för länsstyrelser och kommuner som underlättar den kommunala planeringen av vindkraft.

- **Uppdrag till länsstyrelserna att ta fram regionala planeringsunderlag för vindkraft.** Vi föreslår att regeringen ger länsstyrelserna i uppdrag att tillsammans med kommunerna och andra berörda aktörer att ta fram regionala planeringsunderlag som identifierar vilka områden som är bäst lämpade för vindkraft i respektive län.

Genom den här processen tydliggörs hur den enskilda kommunen i sin fysiska planering kan förhålla sig till det nationella målet om 100 procent förnybar elproduktion. Vi tror också att den utvecklade planeringsprocessen leder till en ökad förutsebarhet om vilka områden som bedöms som lämpliga för vindkraft och till mer likvärdiga bedömningar över landet. Vi bedömer också att processen ger förutsättningar för en bättre lokalt förankrad utbyggnad och därmed ökad acceptans. Vi vill på detta sätt skapa bättre förutsättningar för det arbete med projektering och tillståndsansökningar som vindkraftsföretagen hanterar för att etablera ny vindkraft.

- **Förslag om tidig kommunal tillstyrkan.** Tillståndsprocessen behöver också förbättras, både vad gäller förutsägbarhet och rättssäkerhet. Det handlar enligt vår uppfattning om att en större andel av de vindkraftsprojekt som påbörjas bör kunna leda till beviljade tillstånd och realiseras, men även att olämpligt

lokaliserade vindkraftsprojekt stoppas i ett tidigt skede. Ett av de viktigaste hindren för en mer förutsebar och rättssäker tillståndsprocess som vi identifierat är regeln i 16:e kapitlet, 4:e paragrafen i miljöbalken om kommunal tillstyrkan. Därför föreslår vi en förändrad kommunal tillstyrkan som innebär att kommunens tillstyrkansbeslut kommer tidigare i processen och att beslutet är bindande i den fortsatta prövningsprocessen i det aktuella ärendet.

Detta åtgärdsförslag kommer att överlämnas till den pågående utredning som har till uppgift att se över bestämmelsen över kommunal tillstyrkan.

- **Utred frågan om lokal nytta vid utbyggnad.** Vi föreslår också att regeringen tillsätter en utredning som med en bred utgångspunkt ser över om och hur den lokala nyttan ska kunna öka när större och mer omfattande utbyggnad av vindkraften sker.

- **Dialog och samverkan.** Aktörsgruppen och intressena kring vindkraften är komplex med många perspektiv att ta hänsyn till. Det har varit vår absoluta ambition att under hela arbetets gång vara lyhörda för många av dessa intressen, till exempel rennäringen, naturvården, elförsörjningen och krisberedskapen. Arbetet med strategin har bedrivits i nära samarbete med länsstyrelserna som är centrala aktörer för genomförandet av strategin. Vi har även samverkat med miljömålsmyndigheterna Havs- och vattenmyndigheten, Riksantikvarieämbetet, Boverket och Folkhälsomyndigheten. Sametinget, Försvarmakten, Sveriges kommuner och regioner, elnätsföretagen och vindkraftsbranschen är exempel på andra organisationer vi samrått med. Utmärkande för arbetet med strategin har varit dialog och samverkan med många olika aktörer i syfte att inhämta synpunkter på vilka utmaningar och knäckfrågor som behöver hanteras i strategin för att få ett brett perspektiv på vindkraftsutbyggnaden.

Med strategin vill vi nu bidra till att utbyggnaden av vindkraft framöver kan ske med ett större mått av samsyn, förutsebarhet och rättssäkerhet. Vi avser att stötta det fortsatta arbetet och förväntar oss samtidigt att andra också tar klivet in på arenan. Det är bara genom samverkan som involverar såväl berörda aktörer som samhällsintressen på olika politiska och administrativa nivåer som vi kan åstadkomma den förflyttning som krävs för att åstadkomma omställningen mot en 100 procent förnybar elproduktion till år 2040.

Björn Risinger

generaldirektör Naturvårdsverket

Robert Andrén

generaldirektör Energimyndigheten